

Ana Bokinikaeti te tia Kareke Nakoa

lango n ibuobuoki aika a kakawaki ao
anga aika a na kawaekoa okim nakon
tauan te nakoa ni karekemwane

Ko na mauri ao kaaraki nakon Ana Bokinikaeti te tia Kareke Nakoa.

A mwaiti aika a tia ni bua aia mwakuri man te buti n aoraki n te aonnaba are te COVID-19. Aikai bon taai ni bibitaki ao ni kananououa.

E boni kona n reke namakinan te raraoma ao te tabeaianga.

Tabera bon buokam bwa ko na tokanikai, n taian taeka n ibuobuoki aika a bongana ao ti na kaoti baika ko kona ni karaoi aika a na buoka kairan am iango nakon taian mwaneka aika ko na manga eweki ao arom n roko iai.

Ti na katebenakoi nakoim aekan konabwai ake a kakakaeaki irouia tani kamwakuri ao ti na anganiko iango aika a boou ni kaineti ma korean am CV, kakaeam am mwakuri ao arom ni kaekaekai titiraki n te intawiu.

He waka eke noa

Ti bane n ikarekebai n aei

Rongorongon te Tertiary Education Commission Te Amorangi Mātauranga Matua

Ti angaanga bwai n ibuobuoki ao rongorongon, ni boutokaia aomata n roroia nako, bwa buokaia ni karaoi aia babaire ni karekean nakoiaia ao waki n reirei inanon wakin maiuia.

Ti karikirakea ao ni boutoka te reirei n te katenrinan ao te waki ni kareke nakoa bwa a aonga n reke rabakau ma konabwai ni mwakuri nako irouia kain Nutiran, ake a kainnanoi ibukin toronibwaia inanon maiuia.

Kanoana

Aikai ngaira tabera ti na ibuobuoki

8 te mwaneka ni karekea te tokanikai	4
Ibuobuoki ibukin marurungin am iango	5
Te kainibaire ni kareke nakoa	6
E karaoa ana kainibaire are e na mwakuria nakon reken nakoana	8

1. Kinako raoi 10

Kamataata	11
Kinai raoi am konabwai ni mwakuri	11
10 konabwai ni mwakuri ao aroaro aika a rianako tangirakia irouia tani kamwakuri	12
5 am kabanea n rianako n tamaroa i aon am konabwai ni mwakuri ma aroarom	14
Katoton am kekeiaki aika a kororaoui	15
Anuam ae e rine n okoro	16

2. Ukeran anga nakon te kabwaia 18

Kamataata	19
Te tabo ae e na reke iai te mwakuri	20
Kanakoraoa arom n reitaki ma am itoman	21
Ko na kanga ni karekeia am itoman	22
Katauraouko nakon te maroro ni kamataata	23
Te bubuti karekean te intawiu ni kamataata	24
Titiraki n tain te intawiu ni kamataata	25
Kaewei am konabwai ni mwakuri nakon te nakoa ae e boou	26
N na karaka au konabwai ni mwakuri ke N na manga reirei ibukin te nakoa ae e boou	27

3. Katiaa am iango ao mwakuria 28

Kamataata	29
Kabotau am konabwai ni mwakuri ma taekan te mwakuri n te katanoata	30
Aron korean am reta ni bubuti te kan mwakuri	32
Taeka n ibuobuoki ni karaoan kabwarabwaram ibukin kakaeen te mwakuri	33
Baika a riai n te CV	34
Rineakia tani kakoaua aika a tamaroa	35
Korea ke manga rinanon am CV	36
Am reta ni kamataata	38
Aekan intawiu	40
Katauraouko nakon te intawiu	41
Te intawiu	43
Intawiu i aon te aroaro – te kawai ae te STAR	44
Titiraki i aon aroarom ni kabongana te STAR	45
Titirakin te intawiu ma anuam ake tiaki aroarom	46
Rongorongon riki tabeua	47

8 te mwaneka ni karekea te tokanikai

Buan am mwakuri e kona ni karekea te korakai. Am kakamwakuri e kona ni buokiko n anganiko te nanomatoa i aon te kanganga ao ni kauarerekea te tabeaianga.

Aikai 8 mwaneka aika a na buokiko:

1. Ngkana ko kainnanao buokam ao karekea te buotoka

Te bwai ae e bon kona n reke iroun te aomata namakinan te aki konabwai ao te tabeaianga ni buan ana mwakuri. Maroro ma am utu, raraom ke botaki n ibuobuoki n aiaron:

- depression.org.nz
- mentalhealth.org.nz
- youthline.co.nz

2. Moantaai baronga aron am mwane

Taraia bwa baikara ibuobuoki aika a kona n reke man te Work and Income workandincome.govt.nz | **0800 559 009**. Maroro ngkai ma am bangke ngkana iai am tangomwane ibukin bairean am kabwara tarau. Kamataatako n aron karaoan am kataumwane n am tai n aki mwakuri man sorted.org.nz | **0800 345 123**

3. Kinako raoi

Baireia bwa tera ae ko tangiria ni karaoia i muin aei – tao ko kan kakaea am mwakuri ae ti te arona ma am mwakuri are i mwaina, ke ko na mwaing nakon te nakoa ae e boou, bita am aeka ni mwakuri, manga kataneiaia, karaka am konabwai ke kakaea am mwakuri ae e boou. Karaua taraia bwa aekakira rabakaum ni mwakuri aika ngkai ma muin am kekeiaki ao tera aron bonganaia nakon taian mwakuri aika a toka ngkai n te mwakete ni kamwakuri.

4. Ukeri itera aika a na reke arom iai ao katea am karaun n itoman ma aomata ao botaki nako ibukin karekean rongorongoa aika a na buokiko

Kakaei rongorongon mwakuri aika a katanoataaki mwawa iai ngkai ao a na kanga rabakaum ni mwakuri ni kaineti ma mwakuri aikai. langoa te manga reirei ni kataneiaia ibukin te nakoa ae e boou. Kakaea aron kabonganana te waki ni karaun n itoman. Karekea te reitaki ae e tamaroa ma tani kamwakuri ao raom n ami waki n rabakau ibukin kakaeana am mwakuri.

5. Karaoi am CV ao katokai kabwarabwaram ma am konabwai i aon te intanete

Reireiniko aron karaoan am CV ao arom ni biibitia bwa e na kaineti ma taekan mwakuri ake a katanoataki. Reitaki naba ma rabwata ni kareke mwakuri. Karaoi ao katokai kabwarabwaram ma am konabwai i aon te intanete n tabo n aron LinkedIn.

6. Kaitiaka am tabo n rereitaki ma aomata i aon te intanete

Tani kamwakuri n tai aikai a kabongana te intanete ibukin karekean aia taan mwakuri, ma ngaia are baronga ao katararaoa raoi taraakim i aon te intanete.

7. Karini am reta ni bubuti ibukin te mwakuri ke kataneiaia

Ko kona ni kanakoi am reta ni bubuti ibukin karekean te mwakuri ae e aki teimaan bwa e aonga n reke am karekemwane, ke ibukin te reirei ni kataneiaia ni karaka rabakaum ke ibukin bitakin nakoam.

8. Kataneiaiko aron te intawiu

Kamataatako n aekan rabakau n wakin intawiu aika a boou ao kataneiaiko ma ngaai. Karekea ao katauraoa am kunikai ae e tamaroa ibukin te intawiu.

Ibuobuoki ibukin marurungin am iango

E a tia te aoraki are e buti n te aonnaba ae COVID-19 ni bita ara aonnaba n te tai ae e rangi n tawe, n arora n maiu, ni mwakuri ao ni kakukureira.

Ngkana ko namakina te nakonnano ke te maroa, ao tiaki ti ngke n namakinna. Ngkai ti mena n te aro ae ti aki tataneiiai iai aio, ao e na bon kona n reke te raraoma ibukin marurungim, am mwakuri, am utu ao aika a tangiraki iroum ao tera ae e na manga riki i muina. E rangi ni kakawaki bwa ko na kakamwakuri ni karekea te buoka ngkana ko namakina kakaiin am namakin ao am iango. Ngkana ko kainnanao buokakim ao a rangi ni mwaiti aanga n ibuobuoki.

Ko kainnanao ae ko na maroro?

1737 bon te tieweti ae akea boona ibukia kain Nutiran aika rawawata, a tabeaianga, a korakai ke a kainnanao te maroro nakon temanna. **Ko kona n tareboon ke n tekiti n akea boona 24/7.**

Webutiaiti ao nambwan tareboon aika a kakawaki

- Unite against COVID-19: covid19.govt.nz | 0800 779 997
- Ministry of Health: health.govt.nz | 0800 855 066
- Mental Health Foundation of NZ: mentalhealth.org.nz | 0800 543 354
- Depression: depression.org.nz | 0800 111 757
- Anxiety NZ Trust: anxiety.org.nz | 0800 269 4389
- All Right?: allright.org.nz
- Youthline: youthline.co.nz | 0800 376 633

Buroukuraemin kaombiuta ao buroukuraem i aonraain aika a na buoka marurungim

- Beating the Blues: beatingtheblues.co.nz
- Clearhead: clearhead.org.nz
- Just a Thought: justathought.co.nz
- Melon Health: melonhealth.com
- Mentemia: mentemia.com
- My Journal: myjournal.depression.org.nz

Te kainibaire ni kareke nakoa

Reken te tokanikai ni kakaean te mwakuri e na reke man arom ni karaoa am kainibaire bwa ko na katai aeka ni kakamwakuri aika a kakaokoro ao ni kateitea kabwarabwarakim ae ko na kinaaki iai.

Aikai kakamwakuri aika ko kainnanaoia bwa ko na karaoi ibukin karekean am mwakuri.

Teini kinaakim

- Teini kinaakim bon man am konabwai ni mwakuri aika a onoti nakoim, rabakaum ao mwataim ni mwakuri aika ko kona n kaotia nakoia taani kamwakuri.
- Kamataatako raoi ni kakawakin am konabwai ni mwakuri aikai ni kabotauaki ma mwakuri aika a toka n te mwakete ngkai.

Ukeran anga nakon te kabwaia

- Tutuoi nutibeba, katanoata ibukin mwaawa i aon te intanete n aron careers.govt.nz n noori mwakuri aika a kainnanaoaki.
- Katai iango ni kareke nakoa aika a boou ma kataneiai ibukin karikirakean konabwaim ke reiakinam te mwakuri ae e boou.
- Kakaiei mwakuri aika a mwawa aika a botau ma mwataim ao am mwakuri.
- Kakaiei reken arom man am itoman ma raraom ao naaka a mwatai.

Kinakim i aon te intanete

- Kariniko n tiaaina nakon mwakuri i aon webutiati ake a katanoataki iai mwakuri aika mwawa.
- Karaoa ao katoka kabwarabwam i aon LinkedIn.
- Karaoi am CV ao am reta ni kamataata aika a kakaokoro aika a kaineti nakon am bubuti ibukin mwakuri n tatabeua.
- Kanoai raoi taian booma ibukin te kareke mwakuri i aonraain.

Aron taraakim

- Katamaroaa ao kaitiaka taraakim.
- Marooro ao kamataatai raoi am kakarabakau n tain te intawiu.
- Kariniko ao ira buakon n te intawiu ae nakoraoi.

Karekean te nakoa

Katotongan te kainibaire ao kammakurana ibukin karekean te nako

Aio Areke Rantabu

Teini kinaakim

- E mwatai n te mwakuri ni manatia n te tabo n kamwarake inanon 15 te ririki.
- Rabakau n tararua butin mwakuria tani mwakuri, tararuan kako, kuka, kaitiaki, kaboan kaako, kataumwane, waremwane, kabonakoan bwai, taran tamaroan karaobwai, katitamwa tiweti, karaoan babaire, kabutan mwakuri aika a bubura wakinaia.
- Rabakau aika a kona ni kabonganaki inanon te mwakuri n aron te kaunganano, kairiri, kabebetean korakain te iango, konabwai n angan katokan kanganga, karaoan te kainibaire, tirinanoan mwakuri ni bane.

Ukeran anga nakon te kabwaia

- E a tia ni moana ukebwaian reken arona rinanon tabo ni kareke mwakuri aika Seek, Trade Me Jobs ao te webutiaiti ae careers.govt.nz.
- Kabotau ana konabwai ma taekan te mwakuri ake a katanoataaki – n aki rangi n tabeakinna ngkana a aki botau 100%.
- Kabaea arana ma botaki ni kamwakuri, irii maroro ao reirei i aon karekemwakuri n te itanete ao kamataku ibukin te kakae mwakuri.

Kinakim i aon te intanete

- Ea tia ni kabongana google ni kakaea rongorongona aika a oti n te intanete ao ea tia n tiatiana konan norakina i aon ana akaunti i aon te intanete.
- E a tia ni manga bitii ana CV ao ana reta ni kamataata ni kakaokoro ni kainetii mwakuri ake e kan mwakuri iai.
- E a bwati ni kanoai booma ibukin te kareke makuri ao n angania raoraona bwa a na buokia n tuoi moa.
- E a bwati ni korea ana reta ni kamaata n te imeeri.
- E a tia ni karaoi ao ni katokai n te intanete kabwarabwarana ma ana konabwai ibukin kakae te makuri n taabo ni mwakuri ake a kaineti ma tobwakin ao kakukureian te botanaomata ao i aon LinkedIn.

Aron taraakim

- E a tia ni kakaea buokana man Work and Income ibukin boon ana kunikai nakon te intawiu.
- E a reke ana kunikai n intawiu ae e itiaki ao e tararaoi.
- E a atai baika e na katauraoi ao ni barongai i mwain te intawiu bwa e aonga ni kona ni kaekai raoi titiraki ao n nakoraoi ana intawiu.
- E ota n titiraki ake a na kaoti n te intawiu – e a tia ni wareware n rongorongo i aon careers.govt.nz information.
- E tutuoi rongorongo ibukin intawiu ni kamwakuri ake a karaoaki mai kiraroa i aon te witeo n te intanete n careers.govt.nz.
- E kanakoa ana reta ni kakaitau i muin te intawiu are e a tia n iria.
- E teimatoa ni kakanakoi ana reta ni kani mwakuri – tiaki ti teuana n te tai teuana.
- E aki bwarannano ngkana e aki butimwaeaki ke e aki kaongoaki muin ana intawiu – are e bon waki naba.

E karaoa ana kainibaire are e na mwakuria nakon reken nakoana

E katebenakoi mwakuri aika a na kona ni karaoaki.

Tera?

Ni kanga?

E na tia nakon ningai?

Kakamwakuri aika a kimototo tain karaoaia

Karekea te boutoka ao taeka n ibuobuoki ngkana ko kainnanoi.

- Nakoia am utu ao raraom ibukin boutokaakim.
- langoa buokam n te mwane ngkana e riai.
- Anganiko am tai n iangoi itera ma anga nako aika ko kona ni karaoi.

Karaoa am CV ao kabwarabwaram ma am konabwai ae e kaineti ma te mwakuri.

- Kabonganai iango man te boki aio ao man careers.govt.nz webutiaiti ni karaoa am CV ao kabwarabwaram i aon LinkedIn.
- Karekei aia iango n ibuobuoki manatia ke am manatia mai mwaina ke rabwata ni kakaei mwakuri ke am keiti manatia.

Kariniko n te karaun n itoman ae e kaainaki irouia aika iai nakoia ao a atatai.

- Kinai ao kaei bobotaki aika a kaainaki irouia aomata aika a atatai ke taian kurubu ni maroro aika a bongana ibukim.
- Reitaki ma rabwata ni kakaei mwakuri n am aono.

Kakaea au mwakuri ae e aki teimaan bwa l aonga ni kona ni kaitarai au kabanemwane.

- Kabonganai karaun n itoman.
- Kanakoi am reta ni kan mwakuri nakon mwakuri aika a katanoataki i aonrain.

Tuoi au akaunti i aon te intanete.

- Google aram.
- Bitanoraki i aon te intanete (n Facebook ao Instagram), bwa a na ti noria ake ko bon taku ma tiaki aomata ni kabane.

Ukerii aanga ma itera nako.

- langoia bwa ko na kataneiai ibukin te nakoia ae e boou.
- Ukebwai ni kakaei reirei i aon am mwakuri aika a na karaka am konabwai ao ni kabubura riki am beba.
- Noria ngkana a kona n reke reirei aika akea boou nakoim n aron aikai, Fees Free ao Targeted Training ao Apprentice Fund.

Kakamwakuri aika a ananau-tau taia

Teimatoa kanakoi am reta ni kan mwakuri nakon mwakuri aika a mwawa.

- Teimatoa bibita am CV ni kaineta te mwakuri.
- Kabonganai am itoman ao kabwarabwaram am konabwai ake i aon LinkedIn.
- Kanakoi am reta ni kan mwakuri i aonrain.

Kakamwakuri aika a na maan taia

Karekea am mwakuri ae e teimatoa

- Manga reirei ibukin te nakoia ae e boou ke karaka konabwaim nakon ae ngkai
- Tuoa business.govt.nz ibukin ibuobuoki ni katean oin am bitineti.
- Tuoa sorted.org.nz ibukin ibuobuoki ni karaoan te kainibaire i aon te mwane.
- Kateimatoai am reitaki ma kain am karaun n itoman.

Ngkai naba

Bongin namwakaina ma te ririki

Bongin namwakaina ma te ririki

Bongin namwakaina ma te ririki

Bongin namwakaina ma te ririki

Bongin namwakaina ma te ririki

Bongin namwakaina ma te ririki

Ngkai, ningabong ao nakon tai aika a na roko

Bongin namwakaina ma te ririki

Tai aika a na roko

Bongin namwakaina ma te ririki

Okira te nakoa ni karekemwane man kakoroan nanon am kainibaire ni kakamwakuri

Tera?

Ni kanga?

E na tia nakon ningai?

Kakamwakuri aika a kimototo tain karaoaia

Ngkai naba

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Kakamwakuri aika a ananau-tau taia

**Ngkai, ningabong
ao nakon tai aika
a na roko**

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Kakamwakuri aika a na maan taia

Tai aika a na roko

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

1

Kinako raoi

Kamataata

Te mwakoro aio e kaotaa nakoim arom ni kinako raoi ao baikara am konabwai aika ko kona n uoti nakoia taan kamwakuri.

Ko na ota n am konabwai ni mwakuri, am tokanikai ao anuam aika a onoti aika a bongana n te tabo ni mwakuri.

Nako nora
careers.govt.nz

Kinai raoi am konabwai ni mwakuri

Konabwaim ni mwakuri a reke man am mwakuri ao man baikara ko a tia n rinanoi inanon maium. Botan am konabwai ni mwakuri e katea bannan teini kinakim ae e okoro.

Ngkana ko nang bita am mwakuri ao e rang ni kakawaki bwa ko na ota raoi n am konabwai ni mwakuri bwa ko aonga ni kona ni kaewei nakon am mwakuri ae e boou.

Aikai konabwai ni mwakuri aika a ukoraki irouia taani kamwakuri:

1. **Konabwai ni karaoan te mwakuri** – konabwai ni mwakuri aika a onoti nakon te nakoa n aron te neeti, karaoan buroukuraem n te kaombiuta ke te raitienti ni kabuti kaa aika a bubura aika a rangi ni kainnanaoki ngkai.
2. **Konabwaim i bon iroum** – am konabwai ni mwakuri aika ko uouotii man am mwakuri teuana nakon teuana n aron mwakurian katokan kanganga, kairiiri ao tobwakia katitamwa.

10 konabwai ni mwakuri ao aroaro aika a rianako tangirakia irouia tani kamwakuri

Katebenakoi konabwaim ni mwakuri aika a rianako man kaekan rongorongoa aika inano. Ko kona ni kabonganai katooto man am mwakuri ke mai tinanikun am mwakuri.

Katooto ngke I kabongana te konabwai ni mwakuri aei

1. Aroarom ni mwakuri

- Te kona n onimakinaki
- Kateimatoan tamaroan am mwakuri n te tabo ni mwakuri
- Ko taua ma nanom ni kakaraoan te kabanea n tamaroa
- Rorokoraoin tamaroan am mwakuri

.....

.....

.....

2. Te konabwai n reitaki n te maroro

- Te kona n reitaki ni maroro n te aro ae ota raoi ao n aki kamatauninga nakoia aomata man tabo aika a kakaokoro ao man katei aika a kaokoro
- Te kona n anga ao ni butimwai kaoti iango aika a ibuobuoki
- Tabeki iango aika a ibuobuoki n tain bowi
- Te kona ni kaotii ao ni kamatatai au iango

.....

.....

.....

.....

3. Te korakora ma te ungannano

- Kaotan te ungannano ae e koaua nakon te botaki ni mwakuri ma baika e kakaraoi
- Ataakin wakin mwakurin te tabo ni mwakuri
- Kaotan nanom ae e koaua bwa ko na anga 100% nakon te mwakuri

.....

.....

.....

4. Te kona n iango n tirinanoi ao n ota ni bwai

- Bobotii ao ni kamatebwaii rongorongoa man tabo aika a kakaokoro
- Kinai waki aika a okioki ni baika a riiriki ao ni kinai tamneia bwa ko aonga ni kina buburan tamnein te waki
- Te kona n ota ni iango ao n nori tamneia

.....

.....

.....

5. Te mwatai n taobarai kanganga

- Karekean te reke man kabonganana te iango ae e anaki n te eti, te riai ao te koaua
- Tirinanoi rongorongon baika a riki aika a koaua ao n tabeki titiraki aika a riai ni kamataatai kanganga
- Karaoan babaire aika a riai man rongorongoa ake a reke

.....

.....

.....

Katooto ngke I kabongana te konabwai ni mwakuri aei

6. Te mwakuri n te tiim

- Katiaakin mwakuri n te kurubu rinanon maroro ao karaoan babaire
- Mwakuri nakon katokan kanganga aika a kona ni boutokaki irouia kain te tiim
- Tibwauakin rabakau ma mwatai ni mwakuri ma tabeman

.....

.....

.....

7. Te konabwai n mwakuri ma aomata

- Te kona ni mwakuri ma aomata n rikiaia aika a kakaokoro ni kateia, mwane ke aine ao man rooro nako
- Kinakin kaokoron tein nanoia, aia namakin ma aia iango tabeman ao te kona n kaekai ma te karine ao n ae e riiai
- Te kona n ota n nanoni baika a riki ake a aki taekinaki
- Te kona ni katoki kanganga n te aro ae e nakoraoi

.....

.....

.....

.....

8. Te konabwai n reitaki n te koroboki

- Kabonganai tibering, kanikina ao kuramwa aika a eti
- Te kona n tiriburei ao ni kaeti oin am mwakuri
- Kabonganaan aekan maroro ao tein koroboki ni kaineti ma aomata aika a kakaokoro

.....

.....

.....

9. Barongakin arom

- Barongan katiaan am mwakuri ao ni kaotia ngkana ko kainnanao buokam
- Kakamwakuri ni ukeri aanga ni karikirakea am atatai
- Ko koaua raoi bwa ko kona ni kaitarai kakaewenako
- Kateimatoan te baeranti n am tai imarenan am mwakuri ma maium

.....

.....

.....

.....

10. Kakaiango ma iango ni karikirake

- Karaoan mwakuri ake tiaki oin tabem ni buokia tabeman, n ikotaki ma ake a aki koreaki i aan kabaeam n te makuri
- Kakaiango – wakinan mwakuri aika ko aki tuangaki ibukin katekean te kouru
- Karioiango – karioi iango aika a tamaroa ni buoka katean kawain katokan kanganga
- Wakinan te bitaki ao karinan baika a bongana man mwaneakin iango aika a boou

.....

.....

.....

.....

5 am kabanea n rianako n tamaroa i aon am konabwai ni mwakuri ma aroarom

Maroro ma am utu ao raraom bwa a na buokiko ni katebenakoi 5 am konabwai ma aroroam aika a rianako tamaroaia.

1

2

3

4

5

Katoton am kekeiaki aika a kororaoi

Am kekeiaki aika ko a tia n tokanikai iai e angania tani kamwakuri kakoauan am konabwai ni mwakuri ao tamaroan arom n te mwakuri.

A riai:

- ni mataata
- n kaineta te mwakuri are ko ukoria
- a na aki bwakanako taia.

Karekei kakoauan am kekeiaki ake a kororaoi.

N aiaron:

- Te Tia Mwakuri raoi ibukin te Namwakaina
- e reke 98% kinakin tamaroan ana mwakuri mairouia katitamwa n aia kaotinano ibukin 2019.

Tera te kekeiaki ae ko kororaoi iai ao e aera e kakawaki? Tera raoi ae e reke ni kororaoin am kekeiaki anne? Kata aei ma ake 5 am kabanea n rianako n tamaroa i aon am mwakuri ao aroarom.

Te kekeiaki ae e kororaoi

.....

.....

.....

.....

E aera e kakawaki ao e aera ko kamoamo a iai?

.....

.....

.....

.....

Baikara am konabwai ni mwakuri ake ko kabonganai?

.....

.....

.....

.....

Anuam ae e rine n okoro

Anuam ae e rine n okoro bon te bwai are ko na katerea nakoia tani kamwakuri bwa ko okoro iai ma aomata nako.

Aio bon reken botan baikai:

1. Am konabwai ni mwakuri, am kekeiaki aika a kororaai ao am tarena. Tera ae e rangi ni bebete karaoana iroum, tao te taetae ibuakon te koraki, te kamatebwai, te kakauongo ao te maroro ma aomata?
2. Baika e kakaei te tia kamwakuri mai iroum – konabwai ni mwakuri aika a okoro, tamaroan am mwakuri, am konna ni mwakuri n te tiim.
3. Tera aron ae ko kona n ibuobuoki iai – tera ae e mamate nanom ni karaoia? Tera te bitaki ae e tamaroa ae ko na uotia nakon te nakoia anne/nakon te botaki ni mwakuri? Tera ae e kaungaa nanom?

Katoto

Te katoto man anuan Areke ae e okoro iai ni kaineti ma oin konabwaina ao mwataina ni mwakuri.

1

Tera ae l rangi ni konabwai iai

- Te maroro ao te kakauongo nakoia aomata
- Te aki nakonnano n tain te rawawata
- Kabonganaan au tai n ae e riai
- Karekean katokan kanganga

2

Tera ae e kakaea te tia kamwakuri

- Te konabwai n itoman raoi ao te rabakau n tobwaia katitamwa
- Te kona ni kina te kanganga ao ni waekoa ni kakaea bwainaorakiana ae e riai
- Au mwatai i aon te nakoia ni manatia n te tabo ni kamwarake
- I mwakuri raoi n te tiim

3

Tera ae l kona n anga

- I bwati ni kaungaa kain te umanikuka bwa a na kabaiti butin bwai
- I kona ni kangaraoi kanganga aika a mwaiti n te tai ae e uarereke
- I karekea te reitaki ae e tamaroa ma te tiim ao katitamwa
- I mwatai ni kateimatoa tamaroan butin te mwakuri bwa a na kukurei ao man nikoraai katitamwa n aia tai n amarake

Katebenakoi anuam aika ko okoro man tamaroa iai i nano.

1 Tera ae I rangi ni konabwai iai	2 Tera ae e kakaea te tia kamwakuri	3 Tera ae I kona n anga
---	---	-----------------------------------

Am kamataata i aon anuam aika ko okoro iai

Ao ngkai ko a tia ni kinai konabwaim aika ko kona n anga ao an kataneiaiko ni korea am reta ae e kimototo ni kabwarabwarai arom akana ko okoro iai.

Katoto

I kamoanibwaia katitamwa man kabonganau au rabakau ni kaumakia tani mwakuri ni karaoi amwarake aika a kangkang. Maten nanou kaungakia tani mwakuri, taobaraean kanganga ao karaoan amarake aika a rianako tamaroaia. Au kouru ao te bwai ae I tangiria bwa a na namakina te kukurei ara katitamwa ao te nakoraoi n aia tai n amwarake.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2

Ukeran anga nakon te kabwaia

Kamataata

Te mwakoro aio e tarai:

- anga ni kareke mwakuri
- te itoman ao mamaroro n tibwauai rongorongongon ibukin te reitaki ma tan kamwakuri
- ukeran mwakuri aika a boou
- kataneiaj, kooti ao karakaan te rabakau ni konabwai ni mwakuri.

Katoto i aon te mwakuri aika Tani Ibuobuoki n Tararua man te careers.govt.nz

Health Care Assistant
Kaiāwhina Tapuhi/Kaimahi Atawhai

Alternative titles for this job

Health care assistants support nurses and care for people in private homes, hospitals, general practices or rest homes.

Pay
Health care assistants usually earn
\$19-\$25 per hour
Source: DHBs, NZ Nurses Org and MSD, 2019

Job opportunities
Chances of getting a job as a health care assistant are good due to increasing demand for their services.

Length of training
1-2 years of training usually required.

Industry
Health

Vocational Pathways [More](#)
• Social and community services

Te tabo ae e na reke iai te mwakuri

Kakaean te mwakuri:

- n aia webutiaiti tabo ake a katanoatai mwawa ao botaki ni kateirake
- n ana webutaiti te tautaeka, kauntira ao kambwana
- i aon n te intanete ike a mamaroro iai te botanaomata
- inanon aia nutibeba ni kaongora rabwata aika a kinaki ao botaki ni mwakuri
- rinanon botaki ni kareke mwakuri
- mairouia raoraom ao am utu
- n tai ni kamataku i aon kareke nakoa ao mwakuri.

Nnen mwakuri ake a aki katanoaki

Tai tiatiana am kakae mwakuri nakon webutiaiti ke botaki ni kareke mwakuri. 70% kateirake nakon mwakuri a karaoaki irouia taan kamwakuri rinanon aia itoman ma aia reitaki.

30% mwakuri a katanoataaki

Aroia naake a kakae aia mwakuri ae a nano riki iai

- A kanakoi aia CV e ngae ngke a aki tuangaki
- A kanoai ao ni kanakoi booma nakon mwawa ni mwakuri ake a katanoataki n te intanete, n tabo ni maroro i aon te intanete ao nutibeba
- Kawarakia botaki ni kareke makuri

70% te mwakete ibukin mwakuri a aki katanoataki

Aia anga taan kamwakuri ni kakaeia aia tia mwakuri

- Rinanon aia itoman ma aomata aika a kinaia inanon te botaki ni mwakuri ke raroia
- Rinanoia nake a mwakuri irouia
- Rinanon tuoan kabwarabwarakiia nake a kakaea aia makuri ake a katanoataia ni kabwarabwaraia n te intanete

Kakaea baikara mwakuri aika a kainnаноaki:

careers.govt.nz/jobs-database

Kanakoraoa arom n reitaki ma am itoman

70% mwakuri a bon aki katanoataki ngaia are e kakawaki ae ko na bwakuaku ni karekeia am itoman. Aomata aika ko kona ni itoman ma ngaia:

Aomata aika l kinaia raou

Raraou ni mwakuri rimoa, taian manatia, raou n te reirei rimoa, au utu, raraou, raoraoia raraou.

Karekeia riki am itoman mai irouia tabeman

Aomata aika l aki rangi ni kinaia ke aomata aika l kaitibo ma ngaia aika a kona n buokai

Te katoto: taan reirei, bwakuaku ake a anga aia maroro, kain au reirei, aomata ake l kaitibo ma ngaia ao au itoman n te kaomiuniti.

Waetata n reitaki ma ngaia i aon LinkedIn i muin kaitibomi

Aomata aika l aki kinaia

Aomata aika a mwakuri n te mwakuri ae l nano iai, botaki ni mwakuri ke aeka n tabo ni karikirake.

Ririmuin mamaroro i aon te intanete, titiraki nako ao karekei am intawiu ma tabeman ni karababa am atatai ni kaineti ma te mwakuri are ko nano iai

Am itoman nakon tai aika a roko

Aomata aika l kona ni buokia

Katai mwakuri n anganano n aki kabooaki ke mwakuri aika a aki teimatoa ni karababa am karaun n itoman.

Ko na kanga ni karekeia am itoman

Am itoman e buokiko ni kariniko n te mwakete ni karekemwakuri are e aki katanoataki.

A rangi ni mwaiti anga ni karekeia am itoman:

- tuangia raraom ao am utu bwa ko a kakaea am mwakuri
- iriri bobotaki ni kakibotu irouia botaki ni karikirake
- reitiko ma botaki nako i aon te intanete
- kaaina aia botaki tani mwakuri ake ti tebo ma nakoam are ko nano iai
- nako iri taian kamataku ibukin kamwakuri
- kakamanenannti n tatarebun nakon tabo ni mwakuri n ongora te mwawa
- kaoia ao moi kobe ma manatia ni kateirake
- mamaroro ni kareke rongorongom ma manatia.

Katamaroa raoi rongrongom ni mwaketeniko ae e kimototo

Rongrongom ni mwaketeniko ae e tangimwaka bon am anga ae e tawe ni katanoatako ma rongorongom nakoam mai i mwaina.

Rongrongom mwaketenakim

Ngkana iai ae e titirakiniki, "Ngaia, tera nakoam?" e na kanga am kaeka?

Tuua aika teniua ae ko na iangoi:

1. Am kaeka e na bane inanon 30 te tekan ke i aana riki.
2. Am konabwai ni mwakuri (tera bonganam ae e na reke iai ana raka te tia kamwakuri) a riai ni mataata.
3. Ko riai ni katebenakoi tabeua kouru.

Rongrongom ni mwaketenai

Arau bon:

Nakoau te:

Ai (mwaitin am ririki n nakoam anne):

N te tai aei ao I ukera te tabo ae e boou ibukin:

I rangi n nano ni kan mwakuri n te aeka ni mwakuri ae:

Nako nora ana kamataata careers.govt.nz
i aon karekeiaia am itoman:

careers.govt.nz/articles/network-into-a-job-with-the-perfect-elevator-pitch

Katauraoko nakon te maroro ni kamataata

Te maroro ni kamataata bon am tai ni maroro ma te tia kamwakuri ni kamataatako taekan aia tabo ni mwakuri ma nake a kainnanoia.

Aio am tai ni kunea bwa mwaitira aekan aia mwakuri ake ko kona ni karaoi ao n karekea otam n aekan konabwai aika e kainnanoi te tia kamwakuri.

1. Karekea te tai ni maroro

Tabeman a ti kan maroro i aon te tarebon nakon are ko na itaramata ma ngaia. Katauraoi am titiraki bwa muina a kan maroro naba ma ngkoe n te tai are ko tareboon iai.

2. Arom n reitaki ma ngaia

Korea am reta rinanon te imeeri ke LinkedIn. Kabwarabwarako bwa antai ngkoe ao e aera ko kan maroro.

3. I mwain te maroro n itaramata ke i aon te tareboon

Karaoa am ukebwai i aon te botaki ni mwakuri ke te waki ni mwakuri i mwain am tarebon. Katebenakoi am kukune ao kamatei raoi bwa e aonga ni bongana raoi am tai ma te aomata are ko maroro ma ngaia. Titiraki i aon bwai aika a na buoka riki otam ni kaineti ma am kareke mwakuri ke nako n te botaki ni makuri aio.

4. Ngkana ko kaitibo ma ngaia

- Kunikainiko n ae tararaoi ao n riai ibukin te maroro.
- Karabwaia ni karekean am tai ma ngaia ni maroro.
- Kabwarabwarako teutana ao angania tabeua rongorongom ma tai rangi ni reianau.
- Titirakinia bwa e na abwakira aia tai ni maroro. Tai riaon te tai anne. Ngkana ko riaon am tai ao butia aia kariaia ngkana ko kona n reita am maroro.
- Bubuti ngkana ko kona ni koroi ao n tau muin ami maroro.
- Ngkana e toki te maroro ao manga karabwaia riki ngkai a tia ni karekea aia tai ni maroro ma ngkoe.

5. I muin te maroro

- Waetata koroi muin aia taeka ake a taekini n tain te maroro.
- Kanakoa am reta ni kakaitau i muin te maroro rinanon te imeeri ke LinkedIn.
- Imeeri nakoia ngkana e a reke am mwakuri ke ngkana ko a tia ngkai ni manga kataa te nakoia teuana bwa muin ami maroro.

Mataku: Intawiu ni kamataata: Angam n tokanikai

youtu.be/CXZDTDBLKRE

Te bubuti karekean te intawiu ni kamataata

Intawiu ni kamataata a kona ni buokiko n tomaiko ma taani kamwakuri ao ni kaotako bwa e nakoraoi te mwakuri anne ibukim ke e aki.

Katoton te reta ni bubuti ibukin karekean te intawiu ni kamataata n te imeeri ke LinkedIn:

Ko na mauri, arau bon Areke Rantabu.

Ngke I wareka rongorongom i aon LinkedIn ao e bwaka nanou n am konabwai ae e rababa i aon kabutan tabo ni kamwarake aika a mwaiti. Iai au atatai ae e abwabwaki n te mwakuri ae te Manatia n tabo n Amwarake i nanon 15 te ririki i aon Uerington.

I tangiria ni kan maroro ma ngkoe i aon am atatai.

E kona n reke au tai ni maroro ma ngkoe riki i aon aei? I ataia bwa ko rangi n tatabetabe ma ngkana e na kona n reke 20 am miniti ae e mwawa ao I nang ni kakaitau.

Tekeraoi
Areke

Titiraki n tain te intawiu ni kamataata

Aikai titiraki aika a kona ni kaira te maroro imarenaia aomata i aon nakoia ke ibukin anga ni kareke mwakuri.

Tabem

- Ko kona ni kamataata riki _____ Te Mwakuri aio _____ (te kaawa ra)?
.....
- E kanga n reke tabem aei?
.....
- Tera aron tein am mwakuri n tebongina?
.....
- Iai te bwai ae a kona ni kubanako iai aomata n tein am mwakuri?
.....
- Ngkana arona bwa ko kona n okirikaki ni bita kawain am kareke nako, ko na karaoia?
.....
- Tera tein kabwarabwaran aron te aomata are e a tibwa kateirakeaki n au karinan ni mwakuri ae I ukoria?
.....

Mwakuri ni karaobwai ao karikirake

- Tera ngkai aron butin tabo ni karaobwai ao karikirake i aon Nutiran? E rikirake ke e kerikaki?
.....
- Baikara tein konabwai ni mwakuri aika a kakaei tani kamwakuri ibukin nako n te tabo ni karaobwai ao karikirake aio?
.....
- Ko ataia bwa mwaitira aomata aika a kakaei aia mwakuri n te aeka ni mwakuri aio?
.....
- Iai ae ko ataia riki ae e na tauraoi ni maroro ma ngai? Ko kukurei ni kaotaai ao ni kabwabwaraai nakoina n te imeeri?
.....

Karikirakean am atatai

- Iai konabwai ni mwakuri ke nako aika a rangi ni kainnаноaki ngkai?
.....
- Iai am anga n ibuobuoki bwa tera arou n rinnako n itera ni mwakuri aikai?
.....
- Baikara kataneiai aika a bongana karaoia?
.....
- Baikara rabwakau ni mwakuri aika ko kakaei?
.....
- Ko kona n kaota am iango bwa karaun n itoman ra ae I riai n karinai iai?
.....

Karini am titiraki inano:

.....

.....

.....

Kaewei am konabwai ni mwakuri nakon te nako a e boou

Buan am mwakuri e karekea te kakubanrou ao te rawawata ibukin iangoan te karekewmane ni kaitarai am kabanemwane.

Am kouru ngkai bwa ko na tarai am konabwai ni mwakuri ao ni kakaei mwawa n te mwakuri bwa ko aonga ni waekoa n manga mwakuri.

E ngae n anne, ao aio naba te tai are ko kona n iangoi baika a mamate nanom iai ao a kakawaki. Tao e a bo tain bobotan ao barongan am konabwai ni mwakuri aika a kona ni kaeweaki nakon te itera ae e boou.

Tabewa titiraki aika ko kona n titirakiniko:

- 1** Baikara au kouru nakon tai aika a na roko? Tera aron tarakiu ae I kan noria, teuana te ririki ma ngkai ke n nimaua te ririki?

- 2** Iai te bwai ae I rangi ni kaman kan kakaraoia n tai aika a nako?

- 3** E na nakorai riki arou ngkana I karikirakea au konabwai i aon nakoau ae ngkai ke N na manga kataneiai nakon te nako a e boou?

- 4** Iai mwakuri aika a aki teimaan aika a na buokai ni karekea te mwakuri are e a kaman bwabwaka nanou iai?

- 5** Antai ae I kona ni maroro ma ngaia ibukin aekan nako aika a kakaokoro?

N na karaka au konabwai ni mwakuri ke N na manga reirei ibukin te nakoā ae e boou

Karakan am konabwai ni mwakuri ke manga reireim ibukin te nakoā ae e boou a buoka kai reken am mwakuri.

A mwaiti reirei ni kataneiai, man kooti aika a kimoto aika a kaineti nakon rabakaun te nakoā, reirei ao ni mwakuri n aburentiti ao kareke beeba aika a ririeta.

Karakan am konabwai ni mwakuri

E mwakuri Tom n te kateitei

E ukebwaia bwa baikara karekebeba aika e kainnanoi ni karaka ana konabwai ni mwakuri

E a kaea te reirei ni kataneiai are e waki i aan te mwakuri n aburentiti

E a riki bwa te tia iti

E manga reirei ni kataneiai ibukin te nakoā ae e boou

E mwakuri Maia n te kaneweaba

E ukebwaia bwa baikara kooti aika e kona n anai n ana kuura

E kabaea arana n te kooti ibukin te neeti

E a riki bwa neetin te kaawa

Kakaei aikai taekan anga ni kamatebwai ao kataneiai:
careers.govt.nz/plan-your-career/find-out-about-study-and-training-options

3

Katiaa am iango ao mwakuria

Kamataata

N te mwakoro aio ao ko na kunea:

- buokam ni kaekai katanoata ibukin mwawa ni mwakuri
- arom ni kanoai beba ibukin te kareke mwakuri i aon te intanete
- ibuobuoki ibukin korean am CV ao te reta ni kamataata
- arom ni katauraoui nakon te intawiu
- mwaneka ake i muina ibukin barongan am kainibaire.

“Tai barannano, teimatoa wakirake. Ane ko na boo ma tukan kawaim ao katokitokan butim. Ko riai n nanomatoa, kakaonimaki ao mwakuri korakora.”

David Letele (Brown Buttbean)
Te Tia Itau ao te Tia Reiakin
Takaro ae e Beba

Kabotau am konabwai ni mwakuri ma taekan te mwakuri n te katanoata

Kakaea te katanoata ibukin te mwakuri ae ko nano iai ao iri mwaneka aika inano.

1 Wareka te katanoata ao mwakeni konabwai ni mwakuri ao aroaro aika e nano iai te tia kamwakuri

N aiaron:

- te bwakuaku n te itoman n te koroboki ao te taetaenikawai
- te konabwai ni mwakuri ma aomata n te tiim
- matairiki ma n wananawana ni butin te waki ao n taobaraean kanganga
- te kona ni kabongana raoi te tai ibukin katiaan te tabe
- te ataibwai ao rabakau aika a onoti i nanon te mwakuri
- te mwatai ae e bubura ni mwakuri ma te kaombiuta
- te kona ni mwakuri raoi i aan aro aika a kakorakai
- te ungannano ao te kona n karioi iango aika a boou
- te tieweti nakoia katitamwa ae e rianako tamaroana.

2 Karaoa naba aekan aio nakon kabwarabwaran te mwakuri ke te aomata (ngkana iai)

Ikai are a na karinaki riki iai rongorongon baika e kainnanoi naba te tia kamwakuri nakon te mwakuri aio.

3 Nako nora careers.govt.nz

Kabongana te baoki ni kakae ni kakaea te mwakuri. Te kabwarabwara i aon te mwakuri e kaota nakoim tein konabwai ni mwakuri, beba n reirei ao mwatai ake a tangiraki ibukin te mwakuri. Aio e kona ni ibuobuoki ni katebenakoi konabwai ni mwakuri riki tabeua.

E a riai ngkai n tabwanin rongorongon karinanin konabwai ni mwakuri, aroaro ao mwatai aika a kainnanoaki nakon te nakoia are e katanoataki.

Taeka n ibuobuoki: Tai raraoma ngkana a aki bane n reke iroum konabwai ni kabane ake a karinanaki

Kanakoa am beba ni bubuti ni kareke mwakuri ngkana a reke iroum angiin taian konabwai ni mwakuri ake a katanoataki.

4**Ukera rongorongon te botaki ni mwakuri anne**

- Kakaie rongorongon te botaki ni mwakuri aio, ana karaobwai ao tiewati, boto ni iango ao tera riki ae e na karababa otam ao am kikina. Ko kona ni karaoa aio man noran aia webutiaiti ke man am maroro ma aomata aika ko kinaia.
- Man am kakaie ao korei tabeua taeka aika a kakawaki man baikanne. Iangoi taeka aikanne ngkai ko momotika nanom bwa baikara taeka aika ko na kabonganai ni korean am reta ao am CV.

5**Karinani am konabwai ni mwakuri ao mwataim aika a botau ma te mwakuri aio**

- Karinani am rabakau ni mwakuri aika a okoro ma mwataim aika a botau ma konabwai ni mwakuri ake a katanoataki. Karinani konabwami ni mwakuri aika a kona ni kamwakuraki.
- Iangoia bwa e na kanga ni botau aron am iango n te mwakuri ma am kouru ma aika n te tabo ni mwakuri anne.

6**Bobotii am kakoaua n konabwaim ni mwakuri ao mwataim ake ko na kaota iai aron botaum nakon te mwakuri**

Karinani rongrongon am kototo ike ko tia iai ni kabonganai am konabwai ni mwakuri aika n aiaron aika a katanoataki ibukin te mwakuri anne. Karinani taekan nakoraoin am kekeiaki n te mwakuri ake ko a tia ni kinaki iai ao a kaota raoi iai aron kabonganaan konabwaim ni mwakuri aikai.

Ko a tauraoi ngkai ni korea am CV ao am reta ni kamataata ake a kaineti raoi ma baike e kainnanoi te tia kamwakuri ibukin te nakoa anne.

Baika a koaua:
A rangi n tabetabe
tani kamwakuri

Am CV ao am reta ni kamataata a riai kanoaia ni botau ma baike a kainnoia ibukin te mwakuri anne.

Tai kabongana am CV ao am reta ni kamataata aio ibukin kakaean am mwakuri riki ake tabeua. Ko kai reke riki nakon te intawiu ngkana ko taketena kanoan am reta ni bubuti ni kan mwakuri nakon taekan te nakoa are ko nano iai.

Aron korean am reta ni bubuti te kan mwakuri

Korea am reta ni kan mwakuri bwa a na kainetii mwakuri ake a botau ma konabwaim ni mwakuri ao am beebea.

- Anganiko am tai ae tau ibukin korean am reta ni kani mwakuri.
- Taraia raoi bwa am imeeri atureti e nakoraoi ibukin te reitaki ma tani kamwakuri.
- Iri raoi kaetieti ni kanoa am booma ni kareke mwakuri.
- Kakaee ae e na tuoam CV ao reta ni kamataata ni kabotaua ma te booma ni kareke mwakuri.
- Korea aran te nakoa are ko bubuti nako iai bwa atun am imeeri.
- Taraia raoi bwa iai aram ao am tareboon nambwa n te imeeri.
- Kanakoa am CV n te PDF ae ko kanimwa ma am imeeri.
- Arana te PDF aio n aram i mwain ae ko kanakoa ni kairia.

Aio katoton te imeeri are ko na kanakoa bwa mwakoron am reta ni bubuti te kan mwakuri:

Nakon: HR@anywhere.co.nz

Atuna: Ana reta ni bubuti te kan mwakuri Areke Rantabu ibukin te Manatia n Wubsay Kamwarake

Nakon _____ (aran te aomata)

Re: Te Nakoa ni Manatia n Wubsay Kamwarake

I a tia n tararuai tabo n amwarake inanon 15 te ririki, ike a reke iai au konabwai ni mwakuri aika a rianako tamaroia ma taian rabakau riki tabeua mai iai. N au reta ni kamataata ao au CV aika I kairii ma au imeeri aio ao I a kaota bukin ae I taku bwa I rangi n tau n te nakoa ae te manatia n <aran te tabo ni mwakuri> ao N na kanga ni kabonganai konabwaiu ibukimi.

Taiaoka nora au CV ao au reta ni kamataata ibukin te nakoa are e oti i eta are e katanoataak i aon Seek n 20 May 2020.

Au kantaninga bwa N na waekoa n ongora mai iroum.

Ngai
Areke Rantabu
Tareboon 033 333 333
areker@gmail.com

Taeka n ibuobuoki:

Karekea ao kawakina Kabwarabwaran te Mwakuri (Job Description) n am kaombiuta

Kawakinna bwa e na buokiko n tautau muiin am reta ni bubuti te mwakuri ao an katauraioiko nakon te intawiu.

Taeka n ibuobuoki:

Ngkana akea am kaombiuta ma te intanete

Nakon te tabo n tangoboki n am aono ao karaoa iai am kakaee n te intanete ao ni kanoai ao ni kanakoi am booma ni kareke makuri.

Taeka n ibuobuoki ni karaoan kabwarabwaram ibukin kakae an te mwakuri

Ngkana ko a karaoa man katoka kabwarabwaram i aon te intanete ibukin kakae an te mwakuri ao ko na iangoia bwa aekan karaoan te CV.

Ko kona ni karaoa kabwarabwaram i aon ana webutiaiti te tabo ni mwakuri te ana, te Work and Income, oin am webutiaiti ke n LinkedIn. Tani kamwakuri ao tan kareke mwakuri a aki toki n taratarai kabwarabwara aomata n te intanete ni karekeia aia tani mwakuri.

E raka i aon 540 te mirion aomata ake iai kabwarabwara i aon LinkedIn – te karaun n itoman i aon te intanete are e katerei mwataim ao n reitiko ma aia botaki taani mwakuri ao bitineti.

LinkedIn e mena mwakurina imarenan te CV i aon te intanete ao Facebook.

Karaoa kabwarabwaram i aon te intanete bwa e na mwakuri ibukim:

- Katerei am konabwai aika ko kan katerei mai moan am kabwarabwara.
- Karinani mwataim, am reirei ao am konabwai ni mwakuri.
- Karini naba angan te reitaki ma ngkoe ao am tabo.
- Kabongana tamnein ubum are e ota raoi ao ma ni kantara.
- Kabonganai taeka aika a kakawaki ni kaotarai am konabwai n atun am kabwarabwara.
- Tuoi am tibeering ao kairuan am koroboki.
- Kabongana am imeeri atureti ae e tararaoi n aron maia.johnson@website.com.
- Ngkana ko kainnanao karaoan aram ni kinaki ke iutianeim ao taraia bwa e na aki kamatauninga.
- Kakaonimaki bibita kabwarabwaram anne ngkana iai bitakin rongorongom.
- Reitiko ma aomata – kaoia aomata bwa a na kaota aia boutoka nakon kabwarabwaram anne ke koroboki nakoia aomata.

Kakaea riki: Aron ae ko na kinaki i aon LinkedIn

careers.govt.nz/articles/how-to-stand-out-on-linkedin

Baika a riai n te CV

Karaoa am CV bwa rongorongon kinakim ae e na kimototo, tangiraoi ao ni kakaongora.

1

I mwain ae ko wakina koreana

- Karaua iangoi konabwaim ao mwataim ni mwakuri ake ko a tia n kakaraoi aika a kaineti ma te katanoata ao kabwarabwaran te mwakuri. Tai mwaninga baike ko kakaraoi i tinanikun am tai ni mwakuri. Anga katoto ike ko kona.
- Taratarai CV ni katoto ao kareke iango mai iai i aon teina, taeka aika kabonganaki, ao anga ni katanoatako aika a nikoraoi ibukin maketenam.

2

Iangoia bwa aongkoa ngkoe te tia kamwakuri

Ko anganaki ti 10 te tekan n imanonoa te tia kamwakuri bwa e na wareka am CV. E na korakora riki ana katikitiki am CV ngkana a teretere baike e kakaie te tia kamwakuri. Kakimototoa am CV ao ti kaoti am konabwai ao mwataim ni mwakuri ake a kainanoaki.

Teniuu titiraki aika a kakawaki aika ko na titirakiniko:

1. **Ngkana iai ae e katawe n nora au CV, a na kangai, 'E tara ni kakaongora te CV aio'?**
Tani kamwakuri a rinanoi ao ni bootikui CV aika a ibetaotao ni karokoa ae ai ti teniman ke uoman. A na katikaki nanoia riki nakon CV aika a mataata ao ni barongaki raoi nakon aika a rangi n anaanau ma n mangaongao tarakia.
2. **Ngkana a tia ni wareka am CV, a na kona n iango ni kangai 'Te aomata aio iai ana konabwai ni mwakuri aika ti kainano'?**
Tani kamwakuri a kakaea te aomata ae e na botau ma kabwarabwaran te nakoa. Bitu ao taketena am CV bwa e na katerei baike a botau ma te nakoa are ko a tia n kororeta ibukina.
3. **Ngkana a tia n rinei CV nakon aia mwaiti ae e uarereke, a na kona ni kangai 'Te aomata aio e riai te maroro ma ngaia'?**
Tani kamwakuri a iangoia bwa tera ae ko kona n angania. Angania aomata te kona ni kinako ao man ataia bwa tera te bwai ae ko kona ni karaoia ae e rangi n tamaroa.

3

Kakaea ae e na tirinanoa am CV

E kakawaki bwa ko na karekea temanna ae e na rinanoa am CV bwa e na noria bwa e mataata, e barongaki raoi ao akea buren ana tiberiing ao ana kuramwa.

Noora aei ara bwai ni Karao CV:

careers.govt.nz/tools/cv-builder

Rineakia tani kakoaua aika a tamaroa

Tani kamwakuri a na bae n tangiriia uoman tani kakoaua, mai inano, ni karekea rongorongon mwakurim bwa ko tau ibukia ke ko aki.

Rineia taan kakoauai aika a tamaroa kinakia ao man bwakuaku n nakoai, aika a kona n taekin am mwakuri ao arom ni mwakuri, ao ni bebete anga n reitaki ma ngaia. Ma uringnga bwa ko riai n reitaki moa ma ngaia.

Aika a warekanaki riki aia kakoaua:

Am manatia, mataniwin am tiim, tiubwawaitia ke CEO

Aika a butimwaeaki aia kakoaua:

Manatian te karikirake, am katitamwa, ke are ko mwakuri i aana

Aika a butimwaeaki maaki aia kakoaua:

Te tia reiakin takakaro, te mataniwi n te komiuniti, aomata ake a karekea buokaia mai iroum, am tia ibuobuoki n am kooti n te reirei

Korea ke manga rinanon am CV

Taeka n ibuobuoki

Korea aram ao te anga n reitaki ma ngkoe mai i eta ao kamatatai raoi. (Ko aki kainnanoia bwa ko na karin mai i eta ni katoa iteraniba.)

- Korea nambwan iteraniba mai i nano.
- Katerei raoi atun am koroboki. Kabonganai maan ni koroboki aika a kaokoro, maan aika a tanemwaka, aia tiaiti nako, aekan kaara, te marena ae e mwainaina ao aekaia nako.

Te boto n iango n te mwakoro aei bon katikan nanon te tia wareware. Ngkana e aki katikitiki, ao a na aki kona n reita aia wareware.

- Kabonganai taeka raoi ake a kabonganaki n te katanoata ni mwakuri ni kabwarabwaran konabwai ni mwakuri.
- Aio ti te katoto n te kabwarabwara i aon ti teuana te konabwai ni mwakuri. Ko na kainnanoia karinan konabwai ni mwakuri riki tabeua n aron te konabwai n taetae ni kawai, katokan kanganga, katitamwa tieweti ao mwakuri n te tiim.

Te boto ni iango n te mwakoro aio bwa e na kakoauaki bwa ko tau n taua te nako aei.

- Ko tangira te tia kamwakuri bwa e na iango ni kangai 'Te aomata aio e kona ni karaoa te mwakuri ao I tangiria bwa e na karaoia'.
- Tiiku i aon taabe aika a kakawaki. Katerei anga ake ko a tia ni buoka te kambwana bwa e na butiraioi.
- Ngkana e ananau rongorongon muin am mwakuri, ao ti kaotii am mwakuri aika ko a tibwa tia ni mwakuri iai ke aika a botau ma are e kainnanoaki.

Tein te CV ae e bebete karaoana ma katotongan kanoana

Areke Rantabu

1234 Chelsea Road, Lower Hutt, 5010

Imeeri: areker@gmail.com

Tareboon: 033 333 333

LinkedIn: linkedin.com/in/areker3333

Konabwai ni mwakuri aika a kakawaki ao rabakau riki tabeua

Konabwai ni kairiri

- 15 te ririki ni mwatai n te nako ni manatia ao kataneiaikia tani mwakuri n umwanikuka aika a tau buburaia
- Kanakoraoan butibuaka ao babaire ibukin totokoan kanganga
- Te kona ni karekea te reitannano n te tai ae waetata ma aekaki n aomata aika a kakaokoro

Rongorongon am mwakuri

Manatia n te tabo n amwarake

2015 – 2020

Cafe LaFairy, Uerington

- Tabeu taraan butin te mwakuri, kataneiaio ao kateirake ibukia 20 tani kuka ao tani katio
- Tuoakin nakoraoin te mwakuri ao kaekan tangitangia katitamwa
- Kataumwane, tararuai ao otan kako ibukin te tabo n kamwarake
- Rikiraken te karekemwane n te mwaiti ae 25% ni katoa bong inanon teuana te ririki
- Kakerikakin bibitakia tani mwakuri n te mwaiti ae 30% man 2017

Rongorongon am mwakuri (reitana)

Manatia n te tabo n amwarake

2005 – 2015

Freepav Cafe

- Kairia 8 tani kuka ao tani katio
- Tararua te kataumwane, kaako ao kabwakamwane ibukin te tabo n kamwarake
- Katea te reirei ni kataneiai ibukia tani mwakuri are e a karikirakea reken te kukurei irouia katitamwa nakon 98% man 2006–2015
- Karaoa wakinan te tutuo i aon butin te mwakuri are e a kanakoroa ara tai n anga te tiweti n 25%

Rongorongon am reirei

NZ Diploma in Hospitality Management

2010

Service IQ, Uerington

Mamaten nanom

- Te biri
- Kirikiti

Taan kakoaua ibukim

Anga araia tan kakoaua ngkana a kainnanoaki

Ke

Moana Ngata

Te Tia Bwaibwai n te tabo ni Amwarake
Cafe LaFairy, Uerington
Tareboon: 044 444 4444
Imeeri: mngata@hmail.com

Nish Ahuja

Te Tia Bwaibwai n te tabo ni Kabuki
Freepav Cafe, Uerington
Tareboon: 055 555 5555
Imeeri: nisha@hmail.com

Taeka n ibuobuoki

Aikai angan barongan te mwakoro aio:

- Aran te mwakuri e na raka turuna, i aana aran te kambwana ao ao tabem iai.
- Am mwakuri ae ko a tibwa kitanna moa.

Te mwakoro ra ae e nako moa – rongorongon am mwakuri ke reirei? langoia bwa e nga te mwakoro maibuakoia ae koa tibwa tia ni karaoia ao ae e botau ma te mwakuri ae ko kakaea.

Te mwakoro aio e anganiko am tai ni kabwarabwarako bwa te aekara ngkoe i tinanikun nakoam.

- Ko kona ni karini mamaten nanom, bwai aika a kakukureiko, mwakuri n ibuobuoki ke n am mwakuri n am kaomiuniti.
- Kabonganai kanikina ake kanoanikati ni karinani.

Taani kamwakuri a bon riai n tuangko moa ngkana a nang reitaki ma am tia kakoaua. Angin te tai ao a na bon ti kan reitaki ma ngaia ngkana a tia ni maroro ma ngkoe.

- Ngkana ko aki karini araia am tia kakoaua n am CV ao taraia bwa ko na tauraoi n anga araia ngkana e kainnanaoia te tia kamwakuri.
- Rineia am tia kakoaua raoi. Tuangia bwa tera te mwakuri ae ko a tia ni bubuti nako iai bwa a aonga ni katauraioia – te bwai are a taekin ibukim a riai n botau ma te nako.

Am reta ni kamataata

Baika ko na kairii

Kawai n reitaki ma ngkoe

Koroboki, n teina aio:

- aram ae e bwanin
- am atureti
- am imeeri atureti
- am tareboon nambwa
- am LinkedIn atureti.

Bongin namwakaina ma te ririki

Karina bongin namwakaina are ko kanakoa iai am reta.

Anga n reitaki ma ngaia

Koroboki, n teina aio:

- aran te aomata
- aran nakoia
- aia botaki ni mwakuri ao atureti.

Aran te aomata are ko na reitaki ma ngaia

Korea aran te aomata anne ngkana ko kona. Reitaki ma te botaki ni mwakuri ni karekea arana. Ngkana Ko aki kona ni kunea arana, korea "Nakon te manatia ni kateirake".

Tera bukin korean te reta

- Ibukin atun am reta korea aran te nakoia ao nambwa ni kanikina ibukina ngkana iai.
- Kaotia ae ko kororeta ibukin te nakoia ane i eta ao ko ongo ia rongorongona.

Tera ae e katika nanom bwa ko na mwakuri n te nakoia anne ao tera am atatai ibukin te botaki ni mwakuri aio

- Kaota te ungannano ao kaotia ae ko a tia ni karaua n iangoa te nakoia ao bukin kan mwakurim ibukia.
- Korei am taeka ni kimarimaria te botaki ni mwakuri, n aron kinakia ae e tamaroa, raoiroin aia mwakuri ma aia karaobwai.
- Uringnga a kan ongo bwa tera ae ko kona ni karaoia ibukia ma tiaki te bae a na karaoia ibukim.

Katoton teina

Areke Rantabu
1234 Chelsea Road
Lower Hutt 5010
Imeeri: areker@hmail.com
Tareboon: 033 333 333
LinkedIn: linkedin.com/in/areker3333

25 Meei 2020

Jane Smith
HR Manatia
Wubsay Franchises
PO Box 1234
Wellington, 6011

Mauri Jane

Re: Manatia Wubsay Kamwarake

I a korea au reta aio ni kaineti ma te nakoia ni Manatia n Wubsay Kamwarake Uerington n aron are e katanoataaki i aon Seek. Taiaoka noora au CV ae I kairia ni boutoka au reta ni kani mwakuri.

E bwaka nanou n wakin mwakurin Wubsay Kamwarake aika a boboto i aon te kokoaua ao tamaroan te mwakuri ma ana katitamwa tieweti. I aki toki ni kakaraoa ae tamaroa riki i aon au konaa nakoia katitamwa, ao n taraua au tiim bwa e na anga te amwarake ao te tieweti ae rianako tamaroana.

E rababa au atatai ao au konabwai ni mwakuri ni manatia n tabo ni kamwarake aika a rangi ni kinaki aika Cafe LaFairy ao Freepav, Uerington. N au tai ni mwakuri n tabo akanne ao I kairi tiim n te umwanikuka ma tani katio mai i moa n te aro are a na rauaki man nanoraoi ara katitamwa. Tabeu naba karaoan te kataumwane, tararuan kaako, kataneiai ao kateirake.

Inanon au tai n Cafe LaFairy ao e noraki te raka ae 25% ao e kerikaki mwaitia tani mwakuri ake a kitana te mwakuri n te mwaiti ae 30%.

E korakora nanou ni kateimatoa karekean te rabakau ao waki ni katamaroa ao ngai kain Aia Botaki Tani Kamwarake i Nutiran ao aia Botaki Manatia n Tabo ni Kamwarake. I tatangiria n atai baika a riki inanon te botaki ni mwakuri n kaneweaba aio ao I iriri bowi ni katoa uoua te wiki.

I rangi n ingainga nakon reken au mwakuri ma Wubsay ao I kakooua bwa N na bon karekea te tamaroa ae e raka i nanon ami tiim ao n rinnako ma te mwengaraoi inanon wakin mwakurin ami tiim.

Ko rabwa ngkai ko rinanoa au reta ni bubuti te mwakuri. Au kantaninga bwa N na waekoa n ongora mai iroum.

Ngai
Areke Rantabu

Baika ko na kairii

Tera uotam nakon te nakoa

- Kamataatoko bwa ko kanga ni botau raoi ma baika a tangiraki ibukin te nakoa.
- Katerei konabwaim aika a reke man am kamatebwai, kataneiai, man karaoan mwakuri, rabakau ao atatai aika a kainnanaoaki ibukin te nakoa.
- Konabwaim man oin arom ma anuam, am kouru, baika a kakukureiko ao ni kaungako.

Kamotana

- Ngkana ko kororeta ibukin te kareke mwakuri, karabwaia ibukin rinanoakin am bubuti.
- Ngkana ko kororeta ni bubuti karekean am tai ni maroroakina am reta ni bubuti te kareke makuri are ko a tia n anganiia, ao kaotia n am reta bwa iai nanom n rimuina n te tareboon.

Am tiaina ni kamotia

- E riai n tangiraoi motikan am reta, e na aki tang n riao karinerinena ao e na aki manga rangi n tang n aki ako. Korea aram ao am kabanea n ara ao tiaina i aon aram, ngkana ko aki kanakoa i aonrain.

Noora ara katoto i aon te reta ni kamataata:

careers.govt.nz/job-hunting/cvs-and-cover-letters/templates

Aekan intawiu

Ngkana ko reke nakon te intawiu ao nanona bwa te tia kamwakuri e a tia ana iango bwa iai iroum te konabwai ni mwakuri ibukin te nakoa. Te intawiu e anganiko am tai ni kaotiko nakon te tia kamwakuri bwa ko tau ao ko na butiraoi ni mwakuri n aia tiim.

Te intawiu ni kaitara ni maroro

N te intawiu ni kaitara ni maroro, ko a tirinanoaki ngkai man te tai are a toka matan am tia kamwakuri i aom.

N te tai are ko kabwarabwarako iai nakon te/taan intawiu:

- Katokai matam n tarai mataia, wingare ao kaota aram ao am kauoua n ara.
- Uringa tein rabwatam bwa e taetae: Ngaia are e na riai n ti te bo tein rabwatam ma am taeka. Te katooto, ngkana ko taku bwa ko tauraoi ni butimwai iango aika a boou ao ko tekateka ma rangam ao baim aika a rukumaki ni kakooaki, ko na bon aki kakoauaki.

Tein am kunikai e rangi ni kakawaki – taraia raoi bwa kunnikaim e nakoraoi nakon te mwakuri are ko bubuti ibukina.

Te intawiu n te witeo

E kakawaki uringakina bwa te intawiu n te witeo e katerei bwai ake a aki karaua te intawiu ao a na kabwaka am bui.

- Taraia raoi bwa a na butiraoi am mitin – kina raoi te buroukuraem ae ko na kabongana ma aron kabonganana, karekea am intanete ae e butiraoi n aki tokitoki ao tiatina raoi am kaombiuta ke kanimwa uaeana nakon te iti.
- E nang ni kakawaki naba ikai taraakim. Te witeo e aki tatangirii karan kunnikai aika a roro, a mainaina ke a mwaiti korobannaia ma karaia – e nakoraoi te kara ae burun taari.
- Kaitiaka akum are e na noria te witeo – akea te tirotam ke tamnei – kanakoi baika a na katikitika te iango, n aroia man, ataei ke aika ko maeka ma ngaia!

Te intawiu ae te ukeuke

Tabewa botaki ni mwakuri a tangiria bwa ko na karaoa te ukeuke ae e tainaki n aron te numera ke te koroboki.

- Kakaiei katoton beba n ukeuke aikai i aon te intanete n kataneiaiko.
- Kaotia nakon te tia intawiuniko ngkana iai am kanganga ae ko na aki kona iai ni karaoi ukeuke aika a tainaki.
- Wareki kaetieti raoi. Bairea raoi te bwai ae ko na karaoia n te tai ae ko anganaki.
- Titiraki ngkana iai te bwai ae ko aki ota iai.
- Manga rinanon riki am beba n ukeuke ngkana ko a bane.

Katauraoiako nakon te intawiu

E rangi n riai karaoan te katauraoi bwa e na karekea te okoro ae e bubura nakon kaotan am konabwai ao arom ni mwaketeniko.

Kabongana te karinan n tutuo aio ni katauraoiako raoi.

1 Kakaea rongorongon te kambwana ke te botaki ni mwakuri

Ibukin?

- Ngkana ko ata wakin ana mwakuri te tabo ni mwakuri, ao e na anganiko riki te mwengaraoi ni kaekai aia titiraki.
- E na bwaka nanon te tia karaoa te intawiu iroum ngkana ko kaotia nakoina ae ko atatai ni wakin aia mwakuri.
- E na buokiko naba n kaotako bwa ana waki te kambwana anne ma ana koranikaeti a botau ma nanom ke aki.
- E na kona naba n anganiko iangoan titiraki aika ko kona n titirakina te tia kamwakuri.

Ni kanga?

- Nakon aia webutiaiti ngkana iai.
- Karinani baika ko kan kakaeti i aon te kambwana n aron rongorongon ana kateiboo.
- Iangoi am itoman. Iai ae ko kina ae e mwakuri ke ae e a tia ni mwakuri i kanne?
- Ngkana iai ae ko ataia ae e mwakuri n te kambwana n aekan aio, maroro ma ngaia bwa tera oin aia mwakuri.

2 Manga rinanoa kabwarabwaran te mwakuri, am CV ao am reta ni kamataata, kataneiaiko titirakin te intawiu ao katauraoi am titiraki

Ibukin?

- Kabonganai taekan te katanoata i aon te mwakuri ao iangoia bwa baikara titiraki ake e na kona n titirakiniko te tia kamwakuri.
- Kaokoro konabwai ni mwakuri ake ko na kan katerei n tain te intawiu ao kamataata raoi bwa a na kanga am konabwai ni mwakuri akanne ni kabonganaki n te nakoa anne.
- Tao ko na bon bae n tuangaki n tokin te intawiu ngkana iai am titiraki ke akea.

Ni kanga?

- Iangoia bwa aongkoa ngkoe te tia kamwakuri. Baikara am titiraki ake ko na titirakini? Ko kona ni kabonganai titiraki aika a bwabwainaki aika a karinanaki n te boki aio ao ake i aon careers.govt.nz ni karekea buokam mai iai.
- Korei kaekan titiraki aikanne bwa buokam ni karekei am katoto aika a tamaroa.
- Kataneiaiko kaekai titiraki ni kanenea bwanam ao karekea raom ae e na buokiko n am katataneia. Ke rawea bwanam ao manga ongora nako iai. Tuoi am kaeka bwa a matata ao a aki tebetete, ao bwanam e kaunganano. N tabetai ngkana ti nakonnano ao e tatanako ara taetaenikawai.
- Karinani am titiraki aika ko kan tabeki ibukin te mwakuri ao te botaki ni mwakuri.

Katauraoko nakon te intawiu (reitana)

3 Barongai oneam aika ko na bwaini ao baireia bwa ko na kanga ni mwananga ni kaea te tabo n intawiu

Ibukin?

- Ngkana ko rimui nakon te intawiu, e na angan te tia kamwakuri te nanomaroa iroum ae e aki raoiroi.
- Te ienikuri e karekea te nakonnano ao aio e kona naba n rota nakoraoin am intawiu.

Ni kanga?

- Rinea oneam ae e tararaoi, e itiaki e katiraaki raoi ao n tau nakon te intawiu.
- Kakaea bwa e na karaoaki ia am intawiu ao noria bwa ko na kanga n roko ikanne.
- Ngkana ko na kaea te bwati ke te turein, karaua raoi tuoi taia. Anganiko am tai ae e mwaiti bwa muina iai baika a na kairemweko aika a aki kantaningaki.
- Ngkana ko kona, ao karaoa mwanangam ni kataneiaiko tebongina i mwain te intawui bwa ko aonga n ataa te tabo ao maanim ni kaea ikekei.

4 Kaotako raoi ni wakin te intawiu

Ibukin?

- Tabeua waki n rineaia tani mwakuri a kabongana karaoan te ukeuke, te anga marooro ni kamatata i aon boto n iango mairoun te tia intawiunaki, ke tani intawiunaki n te kurubu ke aekan ukeuke riki tabeua.
- E rangi ni kakawaki bwa ko na ataia bwa ko na intawiunaki iroun temanna te aomata ke irouia te mwaiti n aomata.

Ni kanga?

- Ngkana ko tuai n anganaki rongorongon te intawiu ao reitaki ma te botaki ni mwakuri ao titirakina te tia kamwakuri ba tera aron wakin te intawiu.
- Ngkana ko a intawiunaki irouia aomata aika a mwaiti ao reitiko ma ngaia n tatabemania. Anga am kaeka nakon te tia intawiuniko are e tabeka ana titiraki ao n aki mwaninga taekaia nake tabeman.

Te intawiu

Ko a tekeraoi, ko nang intawiu!

Aikai taeka n ibuobuoki tabeua aika a na buokiko nakon te tokanikai.

- Kakauongo raoi nakon titiraki ao kabongana te titiraki teuana ma teuana bwa am anga ni kaoti am konabwai.
- Te tua ae bwabwainaki bwa am kaeka e na aki kimototo i aan 30 te tekan ao n aki riaon uoua te miniti. Kakimototoa am kaeka ao ni kainetia nakon te titiraki.
- Kainabwabu teutana i mwain ae ko kaeka ngkana ko aki ota. Ko kona ni kangai, "O, te titiraki ae e tamaroa – anganai bwa N na iangoia moa." Ngkana ko aki ota n te titiraki ko kona ni kangai "Ko kona n tabeka am titiraki anne te angana riki teuana?"
- Iai tuan te intawiu ae e aranaki bwa 40-60: te tia intawiu e taetae 40% n tain te intawiu ao ngkoe ko taetae 60% n tain te intawiu.

Titiraki ni kaukuki ao aron kaekakiia

E na bae n iai te titiraki ni kaukuki n aron teuana mai ibuakon aika i nano.

<ol style="list-style-type: none">1. Tera ae e uotiko n nakomai n te bong aei?2. E aera ko kororeta ni kan mwakuri n te nakoa aio?3. Tera ae ko kona n anganira?4. Tera man kanoan waam ae e botau ma te nakoa aei?	<p>Te titiraki aio e anganiko am tai bwa ko na kaota wanawanam, otam ao am atatai ibukin te nakoa. Karini bwai aikai n am kaeka:</p> <ul style="list-style-type: none">• tera ae ko noria n te nakoa aio• n am iango tera ae e kainnanaoaki ibukin te nako aio• tabeua rongorongom ao am konabwai• am kabanea ni kibu n taeka ni katuruturui am iango i aon baikana teniua aikanne.
<ol style="list-style-type: none">5. Kaongoraeira taekam.6. Baikara am kouru?	<ul style="list-style-type: none">• langoia bwa tera anuam ae e riai n ataia te tia kamwakuri ao am kouru ni kaineti ma te nakoa anne. Taekin tabeua am konabwai ao reiti ma te nakoa.

N tokin te intawiu

Katauraoi titiraki aika ko tangirii bwa a na kaekai tani karaoa te intawiu. A kona n tia ni kaekaki n tain te intawiu. Ko kona ngkanne ni kangai "iai au titiraki tabeua ma kanga kam a tia ni rinanoi n tain te intawiu."

- Kamatoa ingaingam ao ungan nanom ibukin te nakoa.
- Kakaea bwa baikara mwaneka ake a na rinanoaki i muin te intawiu.
- Kauringko bwa ko na kanakoa am imeeri ni kakaitauia taan intawiu i muin am intawiu.
- Taraia raoi bwa a na tia n reke irouia tani intawiu araia am tia kakoaua ma anga n reitaki nakoia.

Aekan tein intawiu aika a bwabwainaki

Iai aekan intawiu aika a kakaokoro ao tein aia titiraki a kakaokoro naba.

- **Aroarom:** e ukebwaiaki bwa tera arom n tain rikin baik a kakaokoro man am katoto n am tabo ngkoa ni makuri.
- **Anuam aika a aki kaineti ma aroarom:** Te taratara ikai e kainetaki anuam, am kouru, ungan nanom ao korakorom ma mamaram ake a ribotinaki.

Intawiu i aon te aroaro – te kawai ae te STAR

Te STAR (Situation (te bwai are e riki), Task (tabem), Action (mwakuriana), Result (rekena)) bon te kawai ae e kabonganaki ibukin kaekaan titiraki i aon aroarom.

Titiraki i aon aroarom (behavioural), ke i aon baika a riki (situational) a bon kainetaki ma aroam bwa tera are ko karaoia n tain rikin te bwai n aekan ane ko titirakinaki. Te kawai aio e kabonganaki irouia taani kamwakuri bwa a na karekea aia iango i aon mwataim ni baika ko a tia n rinanoi ao aroarom. Te katoto:

“Tuangai taekan te tai are ngke iai am katitamwa ae e tangitang ibukin kanaia. E kanga aroam ni katoka te kanganga anne? Tera ae e riki n tokina?”

S

Te bwai are e riki (Situation)

Anga am kamatata i aon te bwai are e riki

Iai au katitamwa are e tangitang bwa e a riao mwain kanana ao e a rangi ni maan n tatanninga. A bon rangi n un, bwa a rimwi nakon aia bontaeka.

T

Tabem (Task)

Kabwarabwara tabem are ko kantaningaki bwa ko na katia

N nakoau ae te manatia ao tabeu bwa N na maroro ma te katitamwa ni kataia ni katoka te kanganga.

A

Makuriana (Action)

Kabwarabwarai mwakuri ake ko karaoi ake a katoka te kanganga

Te moan bwai I bon ongora tangitangia ao I a manga titiraki bwa N na mataata raoi n te kanganga bwa N na kakaoua bwa akea te bwai ae e tiku n aki taekinaki. I a kabwarabure ao man titirakinia ngkana e tau aia tai ibukin kukanakin onean muin kanaia ke a tangira kaokan aia mwane.

R

Rekena (Result)

Kabwarabwara bwa tera ae e reke i muin karaon am mwakuri akanne

Te bwai ae e otinako i muina bwa a rangi ni kukurei katitamwa bwa a namakinna ae a ongoraeaki ao ni kaomataki tangitangia. A butimaea kaokan aia mwane ao I taorimwia ma te maroro ma te tia mwakuri are tabena. A motin taeka bwa a na manga moaniira ao a bon oki n aron aia taeka.

“Are nanona bwa...”

“Are rekena bwa...”

“Bwa e aonga n ae...”

“Te kabwaia mai iai bon...”

“E reke ara raka ibukina...”

“Te angaraoi nakoira mai iai bon...”

Titiraki i aon aroarom ni kabongana te STAR

Kabongana te kawai ae te STAR ni kaekai titiraki aikai ni katauraioiko nakon te intawiu.

- Kabwarabwara te tai are ko bita iai arom n reitaki bwa e na botau ma te aomata are ko a aitara ma ngaia.
- Anganai te katoto n te tai ae iai am kanganga n rereitaki iai ma raom temanna ni mwakuri. E kanga arom ni kaeta te kanganga anne? Tera ae e reke n tokina?
- Aekakira ribooti ke beeban bubuti ni karikirake aika ko a tia ni karaoi? Ko kanga n ataia bwa a karaoaki i aon taia ao akea kairuaia?
- Kabwarabwara te tai are ko a rotaki iai ni mwaitin am mwakuri ao katabeam. E kanga arom ni kaeta te kanganga anne?
- Karakina te tai are ko taobara iai te aki boraoi ni iango.
- Karakina te tai are ko waekoa ni bitiko ni ira te bitaki.
- Anganai te katoto ae kaineti ma am katitamwa tieweti ae tamaroa.
- Kabwarabwara te tai ae e aki kukurei iai iroum te katitamwa. Ko kanga ni kaeta anne? Tera ae e reke n tokina?
- Karakina te tai are ko a baronga iai am tai bwa ko aonga ni katiaa am mwakuri. E kanga arom ni baronga am tai?
- Anganai te katoto n arom n katoka te kanganga.
- Tuangai te bwai ae e riki are a tia ni rangi ni kakaewenakoko raoi. Ko kanga ni kaitaraa te kakaewenako anne? Baikara okoron am kawai aikanne ma aomata tabeman?
- Anganai te katoto n te tai ae ko mwakuri iai n te tiim ni katiaa te mwakuri/karikirake teuana?

Noora: Arom ni karaoa te intawiu ae e nakoraoi ibukin te mwakuri man te tabo ae e raroa

careers.govt.nz/articles/how-to-have-a-successful-remote-job-interview

Titirakin te intawiu ma anuam ake tiaki aroarom

Baikara korakoram?

Taekini korakoram aika a kaineti ma te nakoa, ngkana ko kona, ao reitii ma te nakoa ae ko kani mwakuri iai.

Baikara mamaram?

Te titiraki aio bon anganakim kinakim raoi ao aron tauraoim n onea anuam nakon taian bitaki ao tauraoim ni karakaa am atatai. Taekinna bwa tera arom are ko a tia ni kinako iai ao baikara bitaki ake ko karaoi.

Aanga ni kaeka te titiraki aio:

- "Rimoo..."
 - "I a kinaa bwa..."
 - "I a tia n ataia bwa..."
-

Kareke iango

Inanon nimaua te ririki n nako ao baikara aika ko a tia ni karaoi ma te tokanikai? A kanga n reke am tokanikai aikai?

Karao babaire

Baikara waki ni karao babaire aika ko a tia ni kunei bwa a bongana?

Ngkana iai am mwakuri ae e rangi ni kakawaki ae ko na katiaa i aon te tai, ko na kanga ni bairea am tai bwa ko aonga n tokanikai?

Ko kanga ni bairea/tararua am tai?

Te nanomwaka

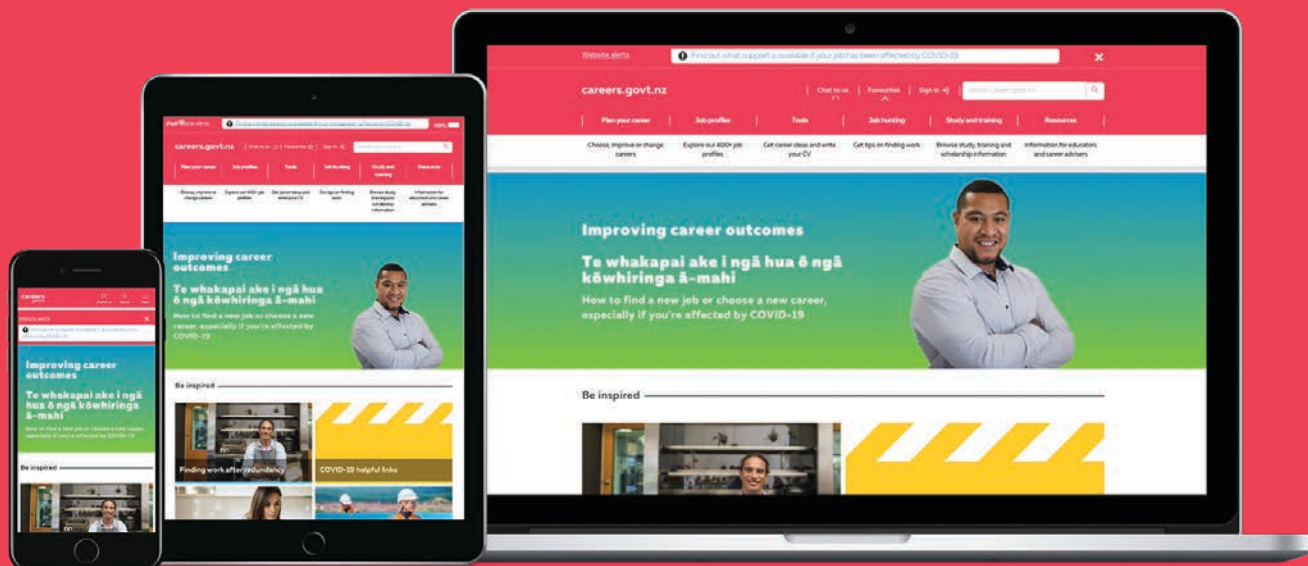
E na kanga aron norakim I bon iroum nimaua te ririki ma ngkai?

Titiraki aika ko kona n tabeki n tokin te intawiu

- Tera aron te moan kamataata, te kikina ao kataneiai aika N na rinanoi ni moan teirakeu n taua te nakoa?
- Antai ae N na ribooti nakoina n te nakoa aio?
- Tera te kabanea ni kangaanga ni kakaewenako ae N na boo ma ngaia n te nakoa aio?
- E na iai ana ibuobuoki te kambwana ibukin reitan te reirei?
- E na iai anga ni karikirakea te muiokoaki ao karababan mwatai ni mwakuri n te kambwana?

Rongorongo riki tabeua

Nako nora ara webutiaiti careers.govt.nz

Bwaika a na buoka am reitaki

Kakaei mwakuri aika a boou ao taratarai ae kan mwakuri riki tabeua

Rongorongo ao taeka n ibuobuoki

Reireiniko aron kanakoan am reta ni bubuti te kakae mwakuri ao ni kakaboua am CV

Kabwaninan rongorongo

Kakaei riki taekan kooti ibukin karakaan rabakaum ao ni manga kataneiai ibukin te mwakuri teuana

Ko na tekeraoi, e a bane ngkai iroum Ana Bokinikaeti te tia Kareke Nako!

Kawakinna irarikim ao kakanoaia ni kaboua kanoana ngkai ko tabe ni mwakurii kawain am koranikaeti ni kakamwakuri. Ko na tekeraoi n ukeran nakoam!

He waka eke noa

Ti bane n ikarekebai n aei

Tertiary Education Commission © 2020.

Te boki aio e raitienti boretiana i aan te Creative Commons Attribution 3.0 New Zealand raitienti. N etina, ko inaomata ni karaoi katoto, n tibwai ao ni kabonganai kanoan te boki, ma ti kaotia bwa e bwaibwai iai te Tertiary Education Commission ao man iri nanon tua akana i aan te raitienti.

Ngkana ko kan nora katoton te raitienti, nakon creativecommons.org/licenses/by/3.0/nz/.

Taiaoka uringnga bwa a aki riai ni kabonganaki aia kanikinaa te Tertiary Education Commission ao te Tautaeaka n Nutiran n aaro nako aika a na urui tuua ake a taekinaki i aan te tua ae Flags, Emblems, and Names Protection Act 1981 ke n urui tua aikanne ngkana kainnanaoan kabonganakia a riki i aon Nutiran. Kaotakina bwa e bwaibwai te Tertiary Education Commission n tain kabonganai kanoan te boki aio, e riai ni kaotaki n te koroboki ma tiaki ni karaoan katotoon ana kanikina te Tertiary Education Commission ke te Tautaeaka n Nutiran.

ISBN 978-0-473-52412-8

TECO178KIR

careers.govt.nz

**Tertiary Education
Commission**
Te Amorangi Mātauranga Matua

New Zealand Government